

**MAKTABGACHA TA'LIMDA TASHKILY-AMALIY
FAOLIYATNI SAMARALI LOYIHALASHTIRISH**

Ziyamova Madina Jaxongir qizi

TMC instituti Pedagogikava psixologiya kafedra o'qituvchisi

Nasiba Habibullayeva

TMC instituti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Maktabgacha ta'limda tashkiliy-amaliy faoliyatni samarali loyihalashtirish muhim ahamiyatga ega bo'lib, bolalarning rivojlanishiga, bilim va ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida tashkil etiladigan tashkiliy-amaliy faoliyat bolalarning jismoniy, aqliy, ijtimoiy va emotsional rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, bu jarayonni to'g'ri va samarali rejalashtirish orqali ta'lim sifati oshiriladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, loyiha, bolalar, metod, faoliyat, baholash, bilim, ko'nikmalar.

Maktabgacha ta'lim — bu bolalarning 3 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan davrda amalga oshiriladigan ta'lim-tarbiya jarayonidir. Ushbu davr bolalarning jismoniy, aqliy, emotsional va ijtimoiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularning kelajakdagi ta'lim va hayotga tayyorlanishida poydevor vazifasini o'taydi. Maktabgacha ta'lim bolalarga o'yin orqali bilim olish, mustaqil fikrlash, muloqot qilish va ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish imkonini beradi. Shuningdek, bu bosqichda bolalarda sog'lom turmush tarzini qabul qilish, axloqiy qadriyatlarni o'zlashtirish hamda ijodiy va jismoniy faollikni rivojlantirishga katta e'tibor qaratiladi. Maktabgacha ta'limning samarali tashkil etilishi bolalarning keyingi ta'lim bosqichlarida muvaffaqiyatli bo'lishi uchun mustahkam asos yaratadi. Shu bois, maktabgacha ta'lim tizimi davlat siyosatida ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida e'tiborga olinadi.[1]

Tashkiliy-amaliy faoliyatning samarali loyihalashtirilishi uchun birinchi navbatda bolalarning yosh xususiyatlari, qiziqishlari va rivojlanish darajasi chuqur o'rganilishi zarur. Har bir yosh davri o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, bu xususiyatlar asosida faoliyat mazmuni va shakllari tanlanadi. Masalan, kichik yoshdagi bolalar uchun o'yin shaklida tashkil etilgan faoliyat samaraliroq bo'lsa, katta yoshdagi bolalarda esa mustaqil faoliyat va ijodiy ishlar ko'proq qo'llaniladi. Shu boisdan, pedagoglar faoliyatni rejalashtirishda yoshga mos metod va usullarni tanlashga e'tibor qaratadilar. Faoliyatni rejalashtirishda uning maqsad va vazifalari aniq belgilanishi lozim. Maqsad bolalarning umumiy rivojlanishini ta'minlash bo'lsa, vazifalar aniq ko'rsatkichlar va natijalar bilan ifodalanadi. Bu esa faoliyatni baholash va nazorat qilish imkonini beradi. Tashkiliy-amaliy faoliyatni loyihalashda

pedagoglar o‘zaro hamkorlikda ishlashlari muhim, chunki bu jarayonda ota-onalar, psixologlar, shuningdek, boshqa mutaxassislar bilan fikr almashish va maslahatlashish bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlaydi.[2]

Loyihalashtirish jarayonida faoliyatning mazmuni va shakllari aniqlanadi. Mazmun bolalarga o‘rgatiladigan bilim va ko‘nikmalarni, shakllar esa ularni amalga oshirish usullarini bildiradi. Maktabgacha ta’limda tashkiliy-amaliy faoliyat ko‘pincha o‘yin, amaliy ishlar, eksperimentlar, musobaqalar, san’at va mehnat faoliyatlari ko‘rinishida tashkil etiladi. Har bir shakl bolalarning qiziqishlari va ehtiyojlariga mos kelishi zarur. Shu bilan birga, faoliyatning davomiyligi va takrorlanishi ham rejalashtiriladi, chunki muntazam va tizimli faoliyat bolalarning o‘zlashtirish jarayonini yaxshilaydi. Faoliyatni samarali tashkil etishda pedagoglarning malakasi va tajribasi muhim rol o‘ynaydi. Pedagoglar o‘z bilimlarini doimiy ravishda yangilab borishlari, yangi pedagogik texnologiyalar va metodlarni o‘zlashtirishlari kerak. Shuningdek, ular bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olib, har bir bola uchun moslashtirilgan yondashuvni qo‘llashlari zarur. Bu esa bolalarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi va ta’lim jarayonini yanada qiziqarli qiladi. Tashkiliy-amaliy faoliyatni rejalashtirishda muhitni yaratish ham katta ahamiyatga ega. Bolalar uchun xavfsiz, qulay va rivojlantiruvchi muhit tashkil etilishi faoliyatning samaradorligini oshiradi. Bu muhitda turli o‘yinchoqlar, didaktik materiallar, sport va ijodiy vositalar mavjud bo‘lishi lozim. Muhit bolalarning mustaqil faoliyatini rag‘batlantirishi, ularni yangi narsalarni o‘rganishga undashi kerak.[3]

Faoliyatni baholash va tahlil qilish jarayoni ham tashkiliy-amaliy faoliyatning samarali loyihalashtirilishida muhim bosqich hisoblanadi. Baholash orqali faoliyatning qanchalik samarali amalga oshirilgani, bolalarning qaysi sohalarda rivojlanishlari aniqlandi, qaysi jihatlarda esa yaxshilanish zarurligi aniqlanadi. Bu ma’lumotlar asosida kelgusidagi faoliyatni yanada takomillashtirish mumkin bo‘ladi. Baholashda faqat natijaga emas, balki jarayonning o‘ziga ham e’tibor qaratish zarur. Maktabgacha ta’limda tashkiliy-amaliy faoliyatni samarali loyihalashtirishda ota-onalar bilan hamkorlik qilish muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar bolalarning rivojlanish jarayonida asosiy hamkorlar hisoblanadi. Pedagoglar ota-onalarni faoliyatga jalb qilish, ularni bolalar tarbiyasida ishtirok etishga undash orqali ta’lim sifatini oshirish mumkin. Ota-onalar bilan muntazam muloqot olib borish, ularning fikr va takliflarini inobatga olish faoliyatni yanada samarali qiladi. Shuningdek, maktabgacha ta’lim muassasalarida tashkiliy-amaliy faoliyatni rejalashtirishda zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash ham samaradorlikni oshiradi. Kompyuter, planshet, interaktiv doskalar va boshqa texnik vositalar yordamida faoliyatni yanada qiziqarli va samarali tashkil etish mumkin. Bu bolalarning diqqatini jalb qiladi, ularning o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va yangi bilimlarni tezroq o‘zlashtirishga yordam beradi. Faoliyatni loyihalashtirishda doimiy yangilanish va

takomillashtirish zarur. Ta'lim jarayoni o'zgarib boradi, yangi pedagogik yondashuvlar va metodlar paydo bo'ladi. Shu boisdan, pedagoglar va maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlari faoliyatni muntazam tahlil qilib, uni zamon talablariga moslashtirishlari kerak. Bu esa bolalarning sifatli ta'lim olishlariga xizmat qiladi.[4]

Tashkiliy-amaliy faoliyatni samarali loyihalashtirish bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. To'g'ri rejalashtirilgan faoliyat bolalarning bilim darajasini oshiradi, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi, mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, bolalar o'zaro munosabatlarni o'rganadi, jamoaviy ishga tayyorlanadi va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ota-onalar maktabgacha ta'limda juda muhim va ko'p qirrali rol o'ynaydi. Ular bolalarning birinchi tarbiyachilari hisoblanadi va bolalarga birinchi hayotiy tajribalarni, odob-axloq qoidalarini, ijtimoiy munosabatlarni o'rgatadilar. Maktabgacha ta'lim muassasalarida olib boriladigan ta'lim va tarbiya jarayoni ota-onalarning uyda qiladigan ishlarini davom ettiradi va mustahkamlaydi. Shu boisdan, ota-onalar va pedagoglar o'rtasida uzviy hamkorlik bo'lishi zarur. Ota-onalar bolalarning rivojlanish darajasini yaqindan kuzatib boradilar va pedagoglarga muhim ma'lumotlar beradilar. Bu ma'lumotlar asosida pedagoglar har bir bolaning individual imkoniyatlari va ehtiyojlariga moslashtirilgan ta'lim dasturini ishlab chiqishlari mumkin. Ota-onalarning fikr va mulohazalari bolalarning o'quv jarayonini yanada samarali qilishga yordam beradi. Ota-onalar maktabgacha ta'lim muassasasida tashkil etilgan turli tadbirlarda faol ishtirok etadilar. Masalan, bayramlar, ochiq darslar, ota-ona yig'ilishlari va boshqa ijtimoiy faoliyatlarda qatnashish orqali ular bolalarning ta'lim jarayoniga qiziqishini oshiradilar. Bu esa bolalarning o'zini ishonchli va qo'llab-quvvatlangan his qilishiga xizmat qiladi. Ota-onalar bolalarning uyda mustahkamlash va qo'shimcha rivojlanishini ta'minlaydilar. Maktabgacha ta'limda o'rgatilgan bilim va ko'nikmalarni uy sharoitida mustahkamlash, o'yinlar, kitob o'qish, suhbatlar orqali bolalarning bilim darajasini oshirishda ota-onalarning roli katta. Uyda yaratilgan qulay va mehribon muhit bolalarning ruhiy va emotsional rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ota-onalar maktabgacha ta'lim sifatini yaxshilash uchun pedagoglar bilan birgalikda ishlashlari kerak. Ular o'z fikrlarini bildirish, takliflar kiritish orqali ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga hissa qo'shadilar. Shuningdek, ota-onalar bolalarning sog'lig'i, xavfsizligi va farovonligini ta'minlashda ham mas'uliyatni bo'lishadilar.[5]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'limda tashkiliy-amaliy faoliyatni samarali loyihalashtirish bolalarning rivojlanishi va ta'lim sifatini oshirishda asosiy omil hisoblanadi. Bu jarayon yosh xususiyatlarini chuqur o'rganish, maqsad va vazifalarni aniq belgilash, faoliyat mazmuni va shakllarini to'g'ri tanlash, pedagoglarning malakasi va muhitni yaratish, baholash va ota-onalar bilan

hamkorlikni ta'minlash orqali amalga oshiriladi. Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash va doimiy yangilanish esa faoliyat samaradorligini yanada oshiradi. Natijada, bolalar sifatli ta'lim oladi, ularning har tomonlama rivojlanishi ta'minlanadi va kelajakda muvaffaqiyatli shaxs bo'lib yetishishlariga asos yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qodirov, A. (2021). Siyosiy partiyalarda gender tengligi: nazariy va amaliy jihatlar. Nukus: Qoraqalpog'iston Davlat Universiteti.
2. Mirzaqulov, S. (2020). Maktabgacha ta'limda tashkiliy ishlarni samarali tashkil etish. Toshkent: O'zbekiston Pedagogika Instituti.
3. Tursunova, M. (2019). Maktabgacha ta'limda pedagogik faoliyatni rejalashtirish. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti.
4. Karimov, B. (2018). Maktabgacha ta'lim muassasalarida tashkiliy ishlar va ularning samaradorligi. Toshkent: Ilmiy nashr.
5. Ergashev, D. (2017). Maktabgacha ta'limda o'quv-tarbiya jarayonlarini tashkil etish. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
6. Rustamova, N. (2021). Maktabgacha ta'limda pedagoglarning tashkiliy faoliyati. Toshkent: Pedagogik tadqiqotlar to'plami.
7. Xolmatova, F. (2019). Maktabgacha ta'limda innovatsion texnologiyalarni joriy etish va tashkiliy ishlar. Toshkent: Ilmiy maqola.